

Kolegialita se z advokacie vytrácí.

Doba, kdy se v advokacii daly rychle vydělat peníze, je dávno pryč. „Jsme zpět u dřiny a poctivosti“, říká v rámci diskusního setkání advokát Vít Horáček.

KATEŘINA KOLÁŘOVÁ

V pražském Paláci Žofin budou dnes večer předány prestižní ceny Právnícká firma roku. Při této příležitosti uspořádaly LN diskusní setkání čtyř zástupců významných advokátních kanceláří, aby připomněly, jak se po revoluci advokátní firmy rodily, jaká úskalí dnes řeší a zda vítají vstup technologií do právního byznysu. Pozvání LN přijala **Monika Novotná** (MN), partnerka advokátní kanceláře Rödl & Partner, **Jaromír Císař** (JC), společník a zakladatel advokátní kanceláře Císař, Češka, Smutný, **Michal Žižlavský** (MŽ), advokát, insolvenční správce a zakladatel advokátní kanceláře Žižlavský & partneři, a **Vít Horáček** (VH), rozhodce a partner advokátní kanceláře Legality.

LN Jak vypadal trh právních služeb na začátku 90. let? Přijali jste tehdy nějaké rozhodnutí, které vám pomohlo vybudovat úspěšnou kancelář?

MN: Na 90. letech bylo neúžasnější, že se změnily všechny právní předpisy. Byli jsme všichni na stejné startovní čáře. Znalosti absolventa byly na stejné úrovni

jako znalosti někoho, kdo je v praxi už řadu let. Taková doba se už nikdy nevrátí a absolventi už nikdy nebudou mít takovou šanci.

Klíčovým rozhodnutím jednoznačně bylo, že jsem začala spolupracovat s kanceláří Rödl & Partner, kterou v Praze začal budovat můj manžel Petr Novotný, a samozřejmě rozhodnutí věnovat se daňovému právu.

Slovo dané mezi advokáty už dnes příliš neplatí. Běžně se stává, že advokát protistrany vymění celé stránky ve smlouvě.

”

JC: S advokací jsem začínal ve 34 letech, našemu zakládajícímu společníkovi, profesorovi Ševčíkovi, bylo tehdy přes šedesát. Všichni jsme přicházeli z akademické sféry, protože nás zajímala dramaticky se měnící svět. Potřeba právních služeb byla tehdy obrovská. Paradoxem bylo, že jsme měli klienta ještě dříve, než kancelář vznikla. Začínali jsme tři právníci a jedna sekretářka. Konkurentku jsme měli až za dva roky. Nikam jsme totiž nespěchali ani jsme se nehrmuli do privatizačních záležitostí či restitucí. Nešli jsme na

žádné módní vlně. A to nás neslo vzhůru postupně a udržitelně.

MŽ: Na přelomu 90. let jsem začal soudit na civilním soudu a vydržel to dva roky. Ta doba otvírala velké možnosti být nezávislý a svobodný – a já si uvědomil, že mě láká advokacie. Tehdy se začala objevovat velmi silná parketa pro procesní právníky. Korporace začaly totiž teprve přicházet na to, že se může stát, že jim někdo nezaplátí fakturu. Firmy tím byly šokovány, protože to bylo něco, s čím vůbec nepečovali.

VH: S advokací jsem začínal v Advokátní poradně číslo 1, kde byl kontakt s cizinou. Pokud měl člověk kvalitní znalost práva a uměl jazyky, tehdy nemohl nepracovat. Byla to jen otázka toho, jestli se pracovalo osm, nebo dvacet čtyř hodin denně. Devadesátá léta nás mimo jiné naučila podnikatelského ducha. Mnoho z nás ale tehdejší tempo neustálo – a dnes už nechtějí advokacii dělat, protože dvacet let pracovali od rána do noci.

Někteří kolegové si stěžují, že dnes není tolik práce. Já si to nemyslím. Pokud právník pracuje tak jako předtím – kvalitně a s pokorou –, je práce dost. Nevím tedy velký rozdíl mezi dneškem a 90. lety, a to zvláště proto, že máme novou civilní právní úpravu, která nás všechny zasáhla. Známe ale několik starších i mladších kolegů, kteří kvůli tomu praxi končili.

LN Jak se od té doby v rámci advokátního stavu změnil vztah mezi kolegy?

VH: Když profese v 90. letech prodělávala přerod, byly mezi advokáty mimořádně přátelské a slušné vztahy. Dnes to neplatí. Kolegialita a noblesa advokacie se prostě vytrácí. Příčinou je chůf vydělat si rychle hodně peněz. Ale doba, kdy se v advokacii daly rychle vydělat peníze, je dávno pryč. Jsme zase zpátky u dřiny a poctivosti. Neplatí už ani slovo dané mezi advokáty. Opakovaně se mi stalo, že mi advokát protistrany vymění stránky ve smlouvě a podobně.

MŽ: Dřív se advokáty, kteří se potkávali na soudech, znali jménem. To je dnes nemožné. Advokát je přes deset tisíc a polovina je jich v Praze. Možná proto se některé mladé nedočkavé pušky snaží rychle střelit, a často od pasu.

MN: Známe, znám řadu mladých kolegů, kteří jsou zvdvořilí. Možná to záleží i na výchově. Někdy mi to připomíná paralelu se sportem, kde ctizadostiví tatínkové nutí děti, aby byly ostré, nebály se faulů a hlavně vyhrávaly. Když jsem s advokací začínala, měla jsem kancelář vedle Dr. Otakara Motejla, který mi třetí den nabídl tykání, protože „jsme přeci kolegové“. Na druhou stranu jsme ke starším advokátům přistupovali s určitou dávkou úcty a pokory.

LN Advokáty si stále častěji stěžují na nedostatek koncipientů. Hospodářská konjunktura zároveň vytváří tlak na vysoké mzdy. Jak s tím bojujete?

MN: Jednoznačným trendem je to, že absolventi právnických fa-

kult mají menší chuť jít do advokacie. Chťejí totiž dříve dosáhnout lepšího společenského postavení, mít rychle vyšší příjem a – to především – pravidelnou pracovní dobu. Dřív bylo výjimkou, že by absolventi měli zájem o působení ve státní správě, dnes je takových čím dál více. Vnímám i to, že absolventi mají standardně vynikající angličtinu a zkušenosti ze zahraničních pobytů, ale pokud jde o další jazyky, je situace horší. My jsme orientovaní na německou klientelu, takže vyžadujeme jako druhý jazyk němčinu – a velmi málo absolventů ji má na špičkové úrovni.

Začátkem 90. let byly firmy v šoku, když jim někdo nezaplátí fakturu. To vůbec neznaly. Rozvinula se tak velká šance pro procesní právníky.

”

JC: Myslím, že jde o generační záležitost. V devadesátých letech, ale i v prvním desetiletí tohoto století tu byla spousta mladých lidí plných ctizadosti, kteří chtěli hodně pracovat a byli ochotni tomu mnoho obětovat. Dnes vnímám určité zpoždění a touhu dosáhnout úspěchu instantně.

Velký důraz je dnes kladen na to, aby měli právníci dostatek volného času. Na takzvaný work-life balance (vyvážení pracovního a osobního života – pozn. red.) apelují i pohovory více než na vyšší platu. I z toho důvodu je asi větší zájem o místa například ve státní správě, kde mohou i čerství absolventi dosáhnout vysoké manažerské pozice, kde je sice plat tabulkově omezen, ale končí se ve čtyřech.

Nabídka kvalitních zaměstnanců se výrazně ztenčila. U lidí, kteří přecházejí z jiných advokátních kanceláří, často vidíme, že nejsou dostatečně špičkoví právníci, protože toho, kdo dnes dělá něco pořádně, si vedení kanceláře udrží. Proto si raději vybíráme nadějně a šikovně studenty a kancelář roste spolu s nimi. Z dobrých studentů se pak stávají skvělí koncipienti a pak špičkoví advokáty.

MŽ: U právníků po škole se projevuje fenomén „chci to hned“. Může se tak snadno stát, že se z čerstvého absolventa stane třeba vrchní ministerský rada. Pro naši specializaci – insolvenční právo – je ale lepší získat do týmu advokáta než koncipienta. V tom jdeme vlastně opačnou cestou.

Vzhledem k našemu zaměření na insolvenční právo máme jednu velkou výhodu, a to že můžeme zaměstnancům garantovat dlouhodobou perspektivu. Protože když přijde krize a všichni propouštějí, u nás to naopak znamená boom právní služby. Také proto jsme nejrychleji rostli po roce 2008, a až přijde další krize, očekáváme totéž.

U jednoho stolu nad minulými i současnými problémy české advokacie. Diskusi vedla redaktorka LN Kateřina Kolářová (zleva), se kterou hovořili advokát Vít Horáček, insolvenční správce a člen představenstva České advokátní komory (ČAK) Michal Žižlavský, advokát Jaromír Císař a advokátka a členka představenstva ČAK Monika Novotná. Setkání proběhlo v prostorách advokátní kanceláře Žižlavský & partneři. FOTO MAFRA - PETR TOPIČ

Obléknou taláry soudců jednou roboti?

Pokud by místo soudců rozhodovala umělá inteligence, odborně a zkušenostní požadavky by museli splnit zejména vývojáři.

JAN SVOBODA
právník

DISKUSE

Využívání umělé inteligence v justici přináší řadu otázek počínaje těmi z oblasti etiky a bezpečnosti, konče záležitostmi souvisejícími s právem na spravedlivý proces a se spravedlností samotnou.

Algoritmy, jež jsou využívány k předpovídání možnosti opakování trestné činnosti, si už dnes pomáhají soudci v některých státech USA. Soudci k nim mohou přihlídnout třeba při výměře trestu, když zohledňují možnost pachatelovy nápravy. Konečné rozhodnutí je však vždy na soudci.

Stále častěji slyšíme o umělé inteligenci jako o budoucnosti justice – nestárném, přesném a neupltném soudci. Dosavadní vývoj tomu ale nenasvědčuje, hlavně protože, že umělá inteligence, jakožto software schopný autonomního rozhodování, se učí od okolního světa, v právu pak téměř výhradně od lidí a z dat jimi vytvořených. Její nestranost se tak nedá zaručit. Může tak za své přijmout chybné postupy lidí, stejně jako jejich předstupy. Bylo již zaznamenáno několik případů právě v USA, kdy software vyhodno-

cující pravděpodobnost recidivy prisuzoval vyšší šanci na opětovné spáchání trestného činu Afroameričanům. To v důsledku mohlo vést k tzv. sebenaplňující předpovědi a k nezdůvodněnému zaměření se na jednu skupinu obyvatelstva.

Působení umělé inteligence není ani v jiných společenských oblastech bez potíží. Případů, kdy se vymkla kontrola, je celá řada. Treba chatovací robot Tay od Microsoftu stihl za 16 hodin fungování, po kterých byl ze zjevných důvodů vypnut, pochválit Hitlera, urazit feministky a několika účastníkům konverzace. S neupltností umělé inteligence by to jakožto se systémem primárně nepotřebujícím hmotné statky sice mohlo být o trochu snazší, na druhou stranu se jejím vývoji věnují převážně soukromé společnosti, které většinou nemají zájem na

tom poskytovat zdrojový kód daného softwaru formou licence open-source. Možnost kontroly toho, na jakém základě autonomní systém provádí svá rozhodnutí a za jakým účelem, stejně jakožto míra jeho nezávislosti, je tak značně snížena.

Autoritu soudce robot nezíská

Jednou ze zásad trestního řízení je zásada bezprostřednosti, v rámci níž by mělo být přistoupeno k výslechu osob, zejména obžalovaného, poškozeného a svědků, přímo před soudcem, nikoli zprostředkované třeba skrze písemný záznam. To proto, aby mohl soudce posoudit, jakým způsobem se osoba chová, zda je nervózní, zrychleně dýchá či odvrací zrak, a zhodnotit tedy veškeré projevy, jež napomohou určení věrohodnosti výpovědi. Je otázkou, zda světit umělé inte-

ligenci posuzování takto složitých projevů, když i detektor lži, exaktní přístroj, respektive výsledky z použití detektoru lži, je považován za nepřesný důkazní prostředek.

Přijmeme-li to, že je v pořádku, aby soudci přihlíželi k názorům umělé inteligence, jak zajistíme, že nebudou tihnout k jejímu slepému následování a k porušování tohoto práva? Třeba v soudním senátu hlasují lidé soudci před staršími a předseda senátu jako poslední. To právě proto, aby nedocházelo k ovlivňování na základě autority. Jak by ale toto mohlo být předejito u umělé inteligence? A je eticky v pořádku světit rozhodování o lidských osudech komunikoli jinému než lidem?

Základním lidským právem je právo na spravedlivý proces. Na soudce jsou i proto kladeny vys-

ké nároky – znalostní, etické i zkušenostní. Představa, že by totéž mohlo být vyžadováno po lidech umělé inteligenci vyvíjející, je v nejbližší době nerealizovatelná. Autonomní systémy mohou být ale v řadě odvětví, typicky v logistice a automobilovém průmyslu, skutečnou budoucností a nahradit v mnoha ohledech lidský faktor. Současný vývoj umělé inteligence v právu však směřuje k tomu, že by zde umělá inteligence, především v poskytování právních služeb, mohla být jen užitečným pomocníkem. V oblasti soudnictví se lze domnívat, že by její využití mohlo být vhodné třeba při vyhotovení písemného rozhodnutí, vydávání platebních rozkazů, ne však v procesu rozhodování samotném.

Autor působí v advokátní kanceláři PricewaterhouseCoopers Legal